

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 22 lutego 2021 r.

ZP-NKWR.431.2.3.2021.EK

Pani
Danuta Nuckowska - Ciulak
Kierownik
Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej
w Niechlowie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 26 – 27 stycznia 2021 r. na podstawie art. 186 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz.U. 2020 r. poz. 821) dalej zwanej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki, przewodnicząca zespołu oraz Tomasz Borecki - inspektor wojewódzki, przeprowadzili zdalnie kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Niechlowie, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia pracowników Ośrodka realizujących zadania wynikające z ustawy z wymaganymi kwalifikacjami. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 21 grudnia 2021 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem kontroli na I półrocze 2021 r.

W okresie objętym kontrolą, od 1 stycznia 2020 r. do 26 stycznia 2021 r. funkcję Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Niechlowie pełniła Pani Danuta Nuckowska - Ciulak, będąca odpowiedzialną za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną. Uzasadnieniem tej oceny jest ustalony w czasie kontroli stan faktyczny i prawny.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 1/2021. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje

zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez Panią Danutę Nuckowską – Ciulak.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr XXIII/83/2004 Rady Gminy Niechlów z dnia 30 grudnia 2004 r. zmienioną uchwałami: Nr XXIV/150/2013 z dnia 21 lutego 2013 r., Nr VI/35/2015 z dnia 26 lutego 2015, Nr XVIII/168/2016 z dnia 3 marca 2016 r., przyjęto statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Niechlowie w którym wskazano, iż GOPS działa również na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

(dowód: akta kontroli str. 12-18)

Ponadto:

- Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Niechlowie Zarządzeniem Nr 3/2015 z dnia 1 czerwca 2015 r. zmienionym Zarządzeniem Nr 3/2016 z dnia 1 kwietnia 2016 r. zatwierdził Regulamin Organizacyjny jednostki. Wyodrębniono w nim w § 6 w ustępie 1 pkt 5 stanowisko pracownika socjalnego oraz w punkcie 8 stanowisko asystenta rodziny.
- Wójt Gminy Niechlów Zarządzeniem Nr 13/2018 z dnia 25 stycznia 2018 r. upoważnił Kierownika GOPS do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny oraz wydawania w tych sprawach decyzji.

(dowód: akta kontroli str. 19- 32,64-65)

Gminny program wspierania rodziny

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XIX/129/2019 Rady Gminy Niechlów z dnia 19 grudnia 2019 r. przyjęto „Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2020 - 2022”. W Programie jako cel główny wskazano „Kompleksowy charakter wspierania rodziny i wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców”. W realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny określono następujące cele szczegółowe:

1. Kształcenie pracowników mających bezpośredni kontakt z osobami w kryzysie;
2. Wzmacnianie rodziny oraz przeciwdziałanie jej wykluczeniu;
3. Poszanowanie podmiotowości i autonomii rodziny;
4. Podniesienie kompetencji rodzicielskich w rodzinach;
5. Wspieranie rodzin naturalnych;
6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalno - bytowego dziecka i rodziny;
7. Pokonywanie trudności szkolnych;
8. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
9. Wspieranie repatriantów z dziećmi przybywających na teren gminy;

10. Wspieranie rodzin z uzależnieniami;
11. Opieka nad seniorami i osobami z niepełnosprawnością.

W Programie wymieniono adresatów, szesnastu realizatorów działań, przewidywane efekty oraz źródła jego finansowania. Uwzględniono w nim także monitoring realizacji zadań. W dokumencie „Ewaluacja Gminnego Programu Wspieranie Rodziny na lata 2020 – 2022” za okres 1.01.2020 r. – 31.12.2020 r. wskazano zakres zrealizowanych celów, które ze względu na ogłoszony w marcu 2020 r. stan epidemii w kraju, musiały być poddane weryfikacji w obszarze stosowanych metod pracy z rodziną.

Odnosząc się do realizacji ww. celów szczegółowych, wykazano między innymi:

Ad.1

Umożliwiono pracownikom szkolenia w trybie zdalnym.

Uzupełniano wiedzę poprzez szkolenia i korzystanie ze stron „GOPS forum”.

Ustalono potrzeby organizacyjne i indywidualne pracowników.

Za pomocą strony internetowej i kontaktów telefonicznych informowano zainteresowanych o możliwości otrzymania pomocy.

Ad. 2

Przydzielano rodzinom z problemami opiekuńczo – wychowawczymi asystenta rodziny.

Udzielano rodzinom wsparcia finansowego.

Aktywizowano osoby bezrobotne.

Rozbudowano sieć pomocy środowiskowej dla osób starszych, schorowanych, samotnych (okres pandemii). Przeprowadzono akcję edukacyjną pod patronatem KGHM, podczas której rozdano broszury i foldery informacyjne oraz chusteczki antybakteryjne i maseczki ochronne seniorom.

W szkołach zapewniono zdalne konsultacje pedagogiczne z rodzicami.

Umożliwiono osobom potrzebującym dostęp do bezpłatnego poradnictwa psychologicznego, prawnego, socjalnego.

Ad. 3

Przestrzegano zasady podmiotowości rodziny i zasady poszanowania do podejmowanych przez nią decyzji.

Ad. 4

Zachęcano rodziców do czynnego udziału w szkolenia podnoszących kompetencje rodzicielskie. Ze względu na okres pandemii nie przeprowadzono jednak szkoleń.

Udzielano rodzinom porad w sprawach opiekuńczych i wychowawczych przez asystenta

rodziny.

Ad. 5

Proponowano rodzinom z problemami spotkania/kontakt z psychologiem, terapeutą.

Wskazywano rodzinom instytucje pomocowe, z których wsparcia mogą skorzystać.

Współpracowano z instytucjami/organizacjami pozarządowymi udzielającymi wsparcia rodzinom potrzebującym.

Ad. 6

Realizowano rządowe programy wspierające rodziny, np.: „Posiłek w szkole”, „Świadczenie 500+”, „Świadczenie Dobry Start”.

Rodzinom ubogim udzielano wsparcia finansowego i w formie żywnościowej, przekazywano sprzęt AGD oraz odzież.

Ad. 7

Motywowano rodziców do korzystania z usług Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Górze, w celu diagnozowania dzieci pod kątem ich trudności szkolnych.

Ad. 8

Edukowano rodziny w obszarze zjawiska przemocy podczas spotkań z grupą roboczą.

Utrzymywano stały kontakt z osobami objętymi procedurą Niebieskie Karty.

Rozpowszechniano informacje na temat dostępnych form pomocy poprzez stronę internetową, na tablicach ogłoszeń i przez pracowników.

Monitorowano rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym, przemocą, ubóstwem poprzez systematyczny kontakt – głównie telefoniczny.

Ad. 9

Udzielano pomocy w zaaklimatyzowaniu się osób poprzez wizyty pracowników socjalnych i osób ze środowiska.

Organizowano spotkania integracyjne (przed pandemią).

Udzielano porad prawnych, socjalnych, w sprawach urzędowych.

Gmina realizowała zadania określone w Gminnym Programie Wspierania Rodziny na lata 2020 – 2022. Panująca jednak w 2020 r. pandemia uniemożliwiła podejmowanie wielu zadań, które wymagały bezpośredniego kontaktu z klientem. Zrezygnowano też z takich działań, które wymagały obecności licznych grup. Priorytetami w pracy na rzecz rodzin było: monitorowanie ich sytuacji zdrowotnej, prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych o zasadach higieny, wspieranie przy kontaktach z różnymi instytucjami pomocowymi, udzielanie pomocy w zabezpieczeniu podstawowych potrzeb życiowych, podejmowanie działań zaradczych

w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin.

(dowód: akta kontroli str. 34-37)

W myśl art. 10 ust. 3 ustawy, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych gmina zapewnia wsparcie w formie pracy z rodziną, poprzez konsultacje i poradnictwo, terapie i mediacje, usługi opiekuńcze i specjalistyczne, pomoc prawną i grupy wsparcia.

Odnosząc się do powyższych zadań realizowanych w Gminie Niechlów, na podstawie przedstawionej dokumentacji można stwierdzić:

a) Konsultacje, poradnictwo specjalistyczne, terapie oraz grupy wsparcia

Rodzinom potrzebującym wsparcia i pomocy w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oferowano konsultacje lub poradnictwo specjalistyczne:

- socjalne - udzielane przez pracowników socjalnych lub asystenta rodziny na terenie GOPS na bieżąco, w ramach ich obowiązków służbowych;
- pedagogiczne – w szkolnych placówkach oświatowych działających w gminie lub w Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej w Górze;
- psychologiczne – udzielane w siedzibie GOPS 1 x m-cu. W okresie objętym kontrolą odbyło się 17 spotkań w których wzięło udział 9 osób. Wizyty odnotowywane były w dzienniku wizyt.
- z terapeutą rodzinnym, który przyjmuje w siedzibie GOPS 1 x m-cu, wizyty są odnotowywane w dzienniku wizyt;
- prawne:
  - udzielane przez radcę prawnego w Urzędzie Gminy w Niechlowie w każdy czwartek w godzinach 9.00 – 14.00, z tej formy wsparcia skorzystały w okresie objętym kontrolą 2 rodziny.
  - w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Górze – od poniedziałku do piątku w zmiennych godzinach. Pomoc ta organizowana była przez organizację pozarządową, porad udzielał radca prawny i adwokat.

Zakres tematyczny konsultacji to udzielanie informacji, wskazówek, porad i pomocy w rozwiązywaniu problemów życiowych osób i rodzin, informowanie osób dotkniętych przemocą w rodzinie o przysługujących im prawach i formach pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 38-43)

b) Mediacje, terapie, grupy wsparcia, usługi opiekuńcze i specjalistyczne

Gmina zapewniała mediację. Na terenie GOPS nie odbyła się ta forma wsparcia,

a rodziny chętne do udziału w niej otrzymywały listę dostępnych mediatorów w Sądzie Rejonowym w Głogowie. Dwie rodziny zostały pokierowane i poinformowane o możliwościach mediowania.

W okresie objętym kontrolą prowadzone były terapie przez terapeutę rodzinnego, w której wzięły udział 4 osoby. W sumie zorganizowano dla nich 7 spotkań.

Zgodnie z oświadczeniem Kierownika GOPS w okresie od stycznia 2020 r. do stycznia 2021 r. nie wpłynął wniosek o udzielenie wsparcia w postaci usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych. Nie funkcjonowały także grupy wsparcia z uwagi na brak zainteresowania. *(dowód: akta kontroli str. 43-44)*

Zgodnie z art. 176 ust 3 lit. a ustawy, rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych objęte zostały wsparciem ze strony asystenta rodziny. Ustalono, iż w okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudniony był na stanowisku asystenta rodziny zawsze 1 pracownik (do 31.08.2020 r. jedna osoba, od 1.09.2020 r. kolejna osoba). Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, jego praca nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była prowadzona. Asystent rodziny nie prowadził także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, Kierownik Ośrodka przydzielał asystenta rodziny zgodnie z art. 11 ustawy. Liczba rodzin, z którymi asystent prowadził w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. W okresie podlegającym kontroli pracą asystentów rodziny wsparto 19 rodzin, z tego w 6 przypadkach zakończono pracę z uwagi na: osiągnięcie celów (1 rodzina), brak współpracy (4 rodziny), osiągnięcie pełnoletności członków rodziny (1 rodzina). *(dowód: akta kontroli str. 45)*

Na dzień kontroli z Gminy Niechlów w instytucjonalnej pieczy zastępczej umieszczonych było 4 dzieci z 1 rodziny i 14 dzieci z 8 rodzin w rodzinnej pieczy zastępczej. W okresie objętym kontrolą tylko z 1 rodziną, której 3 dzieci przebywała w pieczy zastępczej, współpracował asystent, lecz w sierpniu 2020 r. zakończył tę pracę. Inne rodziny początkowo podejmowały współpracę z asystentem, potem jednak rezygnowały z niej lub praca ta została zakończona, ze względu na brak zaangażowania rodziny i jakichkolwiek działań z jej strony, w kierunku powrotu dzieci domu. Kilka rodzin nie wyraziło zgody na współpracę z asystentem

Na dzień kontroli asystent obejmował wsparciem 13 rodzin, żadna z nich nie miała dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. *(dowód: akta kontroli str. 44-47)*

Kontrola wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- W przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.). Następnie po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia, przekazując go do Kierownika Ośrodka. Informacja o potrzebie przydzielenia asystenta odnotowana było także każdorazowo w kwestionariuszu wywiadu. Czasami sama rodzina występowała także o przydzielenie asystenta.
- Kierownik Ośrodka po otrzymaniu wniosku pracownika socjalnego, przydzielał rodzinie asystenta rodziny. W dwóch sytuacjach przydzielenie asystenta rodziny nastąpiło na podstawie wniosku pracownika socjalnego, lecz w związku z art. 109 § 2 pkt 1 Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359), to jest z wniosku Sądu.
- Wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem.
- Asystent rodziny dla swoich potrzeb sporządzał: kartę informacyjną rodziny, na podstawie której formułował wnioski i propozycje dalszych działań.
- Dla każdej z rodzin opracowany był następnie plan pracy z rodziną zawierający cele krótkoterminowe, średnioterminowe, długoterminowe, z terminami realizacji odpowiednio: - do 3 miesięcy, - od kilku miesięcy do roku, - od roku do 3 lat. Przy celach krótkoterminowych i średnioterminowych określone były zadania i oczekiwane efekty, natomiast przy celach długoterminowych wskazane były tylko efekty. W najnowszych planach pracy (opracowanych w styczniu tego roku) uwzględniono cele główne oraz działania długoterminowe z okresem realizacji od 3 do 6 miesięcy oraz działania krótkoterminowe z okresem realizacji od 1 do 2 miesięcy. Określono w nich także oczekiwane efekty. Plany były sporządzane we współpracy z rodziną, potwierdzeniem czego były podpisy rodziny pod każdym planem lub w związku z panującą pandemią, odpowiednia adnotacja pod planem, np. o ustaleniach z rodziną dokonanych telefonicznie.
- W skontrolowanych aktach rodzin wspieranych przez asystenta znajdowały się także: rozpisane działania krótkoterminowe dla rodziny na każdy miesiąc, karta pracy asystenta z każdego miesiąca w której odnotowywane były wszelkie kontakty z rodziną, miesięczne sprawozdania z pracy asystenta, z opisem przebiegu kontaktów i wizyt asystenta u rodziny.
- Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy. W analizowanej

dokumentacji znajdowały się: „okresowe oceny sytuacji rodziny”. W każdej rodzinie dokument ten był sporządzany średnio co pół roku i zawierał informacje o osiągniętych celach i tych, nad którymi należy nadal pracować. Z oceny wynikała zasadność dalszej pracy z rodziną. W przypadku jednej rodziny zakończono z nią pracę, ze względu na zmianę jej miejsca zamieszkania i przeprowadzkę do innej gminy. Notatki z monitoringu tej rodziny dotyczyły zatem tylko wpisów odnośnie ich miejsca zamieszkania.

- Przedmiotowe dokumenty, tj. okresowe oceny sytuacji rodziny były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny oraz Kierownika Ośrodka, który w ten sposób potwierdzał zapoznanie się z ich treścią. Wskazane jest również datować podpis Kierownika. *(dowód: akta kontroli str. 51-55)*

Kierownik Ośrodka oświadczył, iż na terenie Gminy Niechlów nie funkcjonują placówki wsparcia dziennego, o których mowa w art. 176 pkt 3 lit. c ustawy. Potwierdzeniem powyższego są również składane sprawozdania za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej (DSR-PWD-2020, WRiSPZ-G). Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Wójta Gminy Niechlów o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci. *(dowód: akta kontroli str. 48)*

Gmina zgodnie z art. 176 pkt 5 ustawy, realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do łącznej liczby 18 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, na dzień 26 stycznia 2021 r. wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej – 0 dzieci;
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej – za 3 dzieci;
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej – za 15 dzieci. *(dowód: akta kontroli str. 49)*

Kontrola kwalifikacji zawodowych pracowników Ośrodka prowadzących pracę z rodziną, w tym asystenta rodziny potwierdziła, że spełniają oni w tym zakresie wymogi określone przepisami prawa. Gmina w okresie kontrolnym tworzyła także możliwości i finansowała szkolenia podnoszące kwalifikacje zawodowe asystenta rodziny, co wynikało z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy. W okresie objętym kontrolą asystent uczestniczył w jednym szkoleniu. *(dowód: akta kontroli str. 48-50, 56-61, 66-70)*

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca każdego roku wójt winien złożyć radzie gminy roczne sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz

przedstawia potrzeby związane z ich realizacją. Analiza przedłożonej przez Kierownika GOPS dokumentacji wykazała, iż przedmiotowe sprawozdanie zostało złożone do Rady Gminy Niechlów w dniu 10.03.2020 r.

(dowód: akta kontroli str.49, 62-63)

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny, w tym „Program asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, w ramach którego współfinansowano zatrudnienie asystentów rodziny, „Posiłek w szkole i domu na lata 2019 – 2023”, Program „Dobry start” oraz „Rodzina 500+”.

(dowód: akta kontroli str. 49)

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Prowadzone postępowanie wykazało, iż w okresie objętym kontrolą nie funkcjonowały rodziny wspierające. Na podstawie przedłożonej dokumentacji stwierdzono, iż Ośrodek poszukiwał kandydatów udzielając informacji w tym zakresie na bieżąco przez pracowników socjalnych, zamieszczając ogłoszenia na stronach GOPS Niechlów, przekazując broszury Sołtysom wsi w Gminie Niechlów oraz wywieszając informację na tablicy ogłoszeń w siedzibie GOPS. Z oświadczenia Kierownika GOPS wynika, że w okresie objętym kontrolą, nie stwierdzono zgłoszeń osób zainteresowanych pełnieniem funkcji rodziny wspierającej.

(dowód: akta kontroli str. 48)

W wyniku przeprowadzonej kontroli kompleksowej w trybie zwykłym Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Niechlowie nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodności zatrudnienia pracowników z wymaganymi kwalifikacjami.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 821).

.....
(członek zespołu inspektorów)

.....
(członek zespołu inspektorów)

Z up. WOJEWÓDZKI DOLNOŚLĄSKI

.....
ZASADNICZKA WYDZIAŁU
(kierownik jednostki kontrolującej)
Zdrowia i Polityki Społecznej

